

अ.क्र.	फवारणीचा क्रमांक	कीटकनाशक	१० लिटर पाण्यासाठी प्रमाण	पिकाची अवस्था	शेरा
	कीटकनाशकाची पहिली फवारणी	३६ टक्के प्रवाही मोनोक्रोटोफॉस किंवा ५ टक्के प्रवाही लॅम्बडा सायहॅलोथ्रीन	१५ मि.ली. ६ मि. ली.	नविन पालवीवर	ढेकण्या व फुलकिडीच्या नियंत्रणासाठी
	कीटकनाशकाची दुसरी फवारणी	५० टक्के प्रवाही प्रोफेनोफॉस	१० मि. ली.	मोहोर अवस्थेमध्ये	
	कीटकनाशकाची तिसरी फवारणी	५० टक्के कार्बारिल (पाण्यात) मिसळणारी पावडर किंवा ५ टक्के प्रवाही लॅम्बडा सायहॅलोथ्रीन	२० ग्रॅम ६ मि.ली.	फळ धारणा सुरु झाल्यावर	
	कीटकनाशकाची चौथी फवारणी (आवश्यकता भासल्यास) तिसऱ्या फवारणीनंतर दोन आठवड्याने	५ टक्के प्रवाही लॅम्बडा सायहॅलोथ्रीन किंवा ५० टक्के प्रवाही प्रोफेनोफॉस	६ मि.ली. १० मि. ली.	तिसऱ्या फवारणीनंतर काजूवर फुलकिडीचा प्रादुर्भाव आढळून आल्यास चौथ्या फवारणीकरीता नमूद केलेल्या कीटकनाशकांपैकी तिसऱ्या फवारणीच्या वेळी वापरलेल्या कीटकनाशकाचा परत वापर करू नये.	

वरील वेळापत्रक हे काजूवर येणारी पानातील अळी, पाने व मोहोर गुडाळणारी अळी आणि बी व बोंडू पोखरणारी अळी या किडींच्या नियंत्रणासाठी फायदेशीर आहे.

## काजूवरील ढेकण्या :

या किडीमुळे काजूच्या उत्पन्नात जवळपास ३० टक्के घट येऊ शकते. काही वेळा हे प्रमाण ५० ते ६० टक्क्यांपर्यंत जाते. या किडीचा पूर्ण वाढलेला ढेकूण डासाच्या आकाराचा असून त्याच्या डोक्यावरील भाग बदामी, तांबडा किंवा काळा असतो पोटाचा पुढील भाग पांढरा असतो. व बाकीचे शरीर काळ्या रंगाचे असते. पाठीवरील बारीक टाचणीसारखा भाग वर आलेला असतो.



या किडीची मादी कोवळ्या पालवीच्या देठामध्ये तसेच पानांच्या व मोहरीच्या कोवळ्या दांड्यांमध्ये सालीच्या आत सुमारे ५० अंडी घालते. अंड्यांमधून ६-७ दिवसात तांबड्या रंगाची मुग्यांप्रमाणे दिसणारी लहान-लहान पिल्ले बाहेर पडतात. पिल्लांचे पूर्ण वाढ झालेल्या ढेकण्यात रूपांतर होण्यास १२ ते १५ दिवस लागतात. किडीचा संपूर्ण जीवनक्रम पूर्ण होण्यास सुमारे २५ दिवस लागतात.

या किडीचा प्रादुर्भाव ऑक्टोबर-नोव्हेंबर महिन्यात कोवळी पालवी फुटू लागल्यानंतर सुरु होतो. या किडीची पिल्ले तसेच ढेकूण कोवळ्या पालवीतून, देठांमधून व कोवळ्या मोहोरातून रस शोषून घेतात व त्यावेळी विषारी पदार्थ सोडवते आत सोडतात. त्यामुळे प्रादुर्भाव झालेल्या ठिकाणी सुरुवातीला पांढरट ठिपके दिसतात. नंतर ते वाढत जाऊन २४ तासात काळे पडतात. मोठ्या प्रमाणात प्रादुर्भाव झाल्यास पालवी व मोहोर वाळून जातो. या किडीचा प्रादुर्भाव कोवळ्या फळांवर देखील होतो. फळांवर काळ्या रंगाचे गोलाकार खड्डे पडतात व कोवळी फळे गळतात. एक पूर्ण वाढ झालेले पिल्लू एका दिवसात ११४ ठिकाणी तर प्रौढ ढेकूण ९७ ठिकाणी काळे ठिपके पाडू शकतो.



## फुलकिडे :

वाढलेली कीड व पिल्ले कोवळ्या बिया व बोंडवरील साल खरवडतात व त्यामधून येणारा रस शोषून घेतात. त्यामुळे प्रादुर्भाव झालेल्या ठिकाणी भुरकट रंगाचे चट्टे दिसतात. बियांवर चट्टे पडल्यामुळे बिया अस्वच्छ दिसतात. बियांचा आकार वडावाकडा होता. तसेच बियांची गळ होते. प्रादुर्भावही कीड आकाराने अतिशय लहान असून डोळांनी सहजासहजी दिसत नाही. ती रंगाने फिकट पिवळसर असते. या किडीचा प्रादुर्भाव प्रथम कोवळ्या पालवीच्या तसेच पानांच्या देठावर आढळून येतो. मात्र फळधारणा सुरु झाल्यावर प्रादुर्भाव प्रकर्षाने जाणवतो. पूर्ण झालेले बोंडू तडकतात व लहान राहतात.



## नियंत्रण :

काजूवरील ढेकण्या व फुलकिडे यांचा प्रादुर्भाव एकाच वेळी होत असल्यामुळे एकत्रित उपाय योजना करणे सोईचे ठरते. यासाठी सोबतच्या वेळापत्रकाप्रमाणे उपाय योजना करावी.

प्रकाशक

डॉ. मंदार गीते

वरिष्ठ शास्त्रज्ञ व प्रमुख

लेखन व संकलन

प्रा. बाळकृष्ण गावडे

विषय विशेषज्ञ (पीक संरक्षण)

## कृषि विज्ञान केंद्र, किलोस सिंधुदुर्ग

मु. पो. किलोस ता. मालवण जि. सिंधुदुर्ग

फोन (०२३६५) २८०२६२/२८०१५७



सिंधुदुर्ग जिल्हा कृषि प्रतिष्ठान,  
किलोस संचालित



कृषि विज्ञान केंद्र, किलोस  
सिंधुदुर्ग.

काजूवरील किडी व त्यांचे नियंत्रण



काजू हे परदेशी चलन मिळवून देणारे महत्वाचे पिक आहे. सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये काजू लागवडीखाली सुमारे ४६३२९ हेक्टर क्षेत्र असून सरासरी उत्पादकता प्रति हेक्टर ६४७ किलो आहे. काजू पिकाच्या उत्पादन वाढीसाठी व्यवस्थापनामध्ये पिक संरक्षणास अनन्यसाधारण महत्व आहे. या पिकांवर जवळपास ६० किडीची नोंद झालेली असून त्यापैकी काजू वरील ढेकण्या, फुलकिडे आणि खोड किडा या अतिशय महत्वाच्या किडी आहेत. याशिवाय पाने व मोहोर गुंडाळणारी अळी आणि बी व बोंडू पोखरणारी अळी या किडींचा प्रादुर्भाव अलिकडच्या काळात वाढत आहे.